

to zabawa!

NER / OR

ŚWIATŁO W KULTURZE ŻYDOWSKIEJ

SCENARIUSZ LEKCJI

Grupa wiekowa:

7-8 lat i 9-12 lat

Czas:

45 minut

Materiały:

Karty z ilustracjami załączone do scenariusza

Karty pracy załączone do scenariusza

Tablica, pisaki

Opcjonalnie – świecznik, świece, zapalniczki

Tekst „Światło” dla osoby prowadzącej, do zapoznania się przed zajęciami – można też dowolnie wykorzystać jego fragmenty

Przebieg:

1. Wprowadzenie:

Skojarzenia ze słowem „światło”

Prosimy uczestników i uczestniczki o podanie wszystkich skojarzeń, jakie przychodzą im do głowy. Zapisujemy odpowiedzi na tablicy.

Opcjonalnie, dla inspiracji i wprowadzenia grupy w szczególny nastrój, można na chwilę zapalić świece, jeśli są do tego odpowiednie warunki i jeśli jest to bezpieczne.

2. Praca w grupach:

Dzielimy grupę na cztery zespoły. Każdy zespół otrzymuje jedną ilustrację:

Zespół 1 – Ilustracja 1: Menora – siedmioramienny świecznik

Zespół 2 – Ilustracja 2: Ner tamid – wieczne światło

Zespół 3 – Ilustracja 3: Świece szabatowe

Zespół 4 – Ilustracja 4: Chanuka – święto światła

Wariant dla grupy wiekowej 7-8

Prosimy uczestników i uczestniczki, żeby uważnie przyjrzeni się otrzymanym ilustracjom, zastanowili się nad tym, co na nich widzą i przeczytali tytuł.

Wariant dla grupy wiekowej 9-12

Prosimy uczestników i uczestniczki, żeby uważnie przyjrzeni się otrzymanym materiałom, zastanowili się nad tym, co widzą na ilustracjach i przeczytali ich tytuły oraz krótkie teksty pod ilustracjami.

Prosimy uczestników i uczestniczki z każdej grupy, żeby opowiedzieli o swojej ilustracji (i – w przypadku starszej grupy – o tym, co przeczytali). Dodajemy do ich wypowiedzi dodatkowe informacje zamieszczone w tekście „Światło”, wyjaśniamy zagadnienia, które mogą być dla naszej grupy trudne lub niezrozumiałe.

3. Powiązania:

Shukamy wspólnie połączeń pomiędzy omówionym właśnie znaczeniem światła w kulturze żydowskiej, a odpowiedziami zapisanymi na początku zajęć na tablicy. Czy są podobieństwa ze skojarzeniami uczestniczek i uczestników?

4. Zadanie do wykonania:

Rozdajemy uczestnikom i uczestniczkom karty pracy i poprosimy o ich wypełnienie.

Wariant dla grupy wiekowej 7-8

Ilustracja do pokolorowania:

Karta pracy 1 lub 2 (do wyboru)

Wariant dla grupy wiekowej 9-12

Zadania do uzupełnienia: Karta pracy 3

Propozycja stworzenia własnej ilustracji: Karta pracy 4

(Można także wykorzystać Karty pracy 1 i 2)

5. Podsumowanie:

Prezentacja prac uczestniczek i uczestników.

Rozmowa na temat zdobytej w czasie zajęć wiedzy.

„Światło” – tekst pomocniczy dla prowadzącego/prowadzącej

W języku hebrajskim są dwa słowa związane z omawianym tematem. Słowo *ner* oznacza światło, a także świecę lub lampę. Pojawia się choćby w hebrajskim określeniu błogosławieństwa świec szabatowych: *birkat ha-nerot*, czy w nazwie wiecznego światła: *ner tamid*. Drugie ważne słowo to *or* – oznacza światło, światłość. To słowo pojawia się w biblijnym opisie stworzenia świata.

Ciemność nigdy nie miała szczególnego znaczenia religijnego w żydowskiej tradycji. Natomiast światło w kulturze żydowskiej to potężna duchowa metafora.

Światło to – zgodnie z biblijnym opisem stworzenia świata – początek wszystkiego. Pierwszym krokiem stworzenia jest oddzielenie światła od ciemności: „Niech stanie się światłość”. Światło jest symbolem dobra i piękna, wszystkiego, co pozytywne.

Rozumienie światła jako symbolu pozytywnych aspektów rzeczywistości nie ogranicza się wyłącznie do języka. Światła i lamp używa się w tradycji żydowskiej jako bardzo konkretnych środków wyrazu, by podkreślić znaczenie miejsca (np. Świątyni) lub czasu (np. Szabatu).

Menora, czyli siedmioramienny świecznik ze Świątyni Jerozolimskiej, nie służyła żadnemu praktycznemu celowi. Po prostu tam była, jako symbol świętości tego miejsca. Z czasem to właśnie menora, świecznik o siedmiu ramionach, stała się jednym z najważniejszych, najbardziej rozpowszechnionych i rozpoznawalnych żydowskich symboli. Symbolika menory pozostaje żywa do dziś.

Ner tamid – „wieczne światło” – to znajdująca się w synagodze lub domu modlitwy lampka, która symbolizuje obecność boskiego światła. Nawiązuje ona do menory w Świątyni. Lampka powinna palić się zawsze, nawet jeśli w synagodze nikogo nie ma, nawet jeśli jest ona zamknięta.

Niezwykle ważne jest w kulturze żydowskiej zapalanie świec szabatowych i świątecznych – one symbolizują świętość czasu. Początkowo świece szabatowe zapalano tylko po to, by nie spędzić szabatowego wieczoru w całkowitej ciemności. Ale niebawem światło stało się symbolem samego Szabatu, czasu szczególnego i uświęconego, innego niż zwykły dzień tygodnia.

Szabat to wyjątkowy, uroczysty czas. Jest to siódmy dzień tygodnia. Według Tory świat został stworzony w ciągu sześciu dni, a siódmego dnia Bóg odpoczął. Dlatego ludzie także powinni powstrzymać się od jakiegokolwiek pracy. Ten dzień jest przeznaczony wyłącznie dla Boga i najbliższych osób. Na Szabat zakłada się odświętne ubranie, przygotowuje specjalne potrawy – wszystko powinno być lepsze niż na co dzień.

Na rozpoczęcie Szabatu, w piątek, dokładnie 18 minut przed zmierzchem zapala się świece. Później, w czasie kolacji szabatowej, przychodzi czas na błogosławieństwo nad winem i nad chlebem. Szabat kończy się w sobotni wieczór. Moment ten nazywamy Hawdalą. Hawdala oznacza „oddzielenie” – oddziela czas świąteczny od zwykłego dnia tygodnia, w którym ludzie zajmują się codziennymi sprawami. Zapala się wówczas specjalną świecę, splecioną z kilku świec. Zatem Szabat wita się i żegna światłem.

Święto Chanuki jest obecnie skupione przede wszystkim wokół światła. Chanukę obchodzi się na pamiątkę odzyskania i ponownego poświęcenia Świątyni w Jerozolimie. Osiem dni święta przypomina o cudzie, który wydarzył się w Świątyni – oliwa do zapalenia świec w menorze, której po odzyskaniu Świątyni było bardzo mało, wystarczyła właśnie na osiem dni. I dlatego przez osiem dni Chanuki codziennie zapala się o jedną świecę więcej w chanukowym świeczniku. Ceremonialne zapalanie świec, których liczba codziennie wzrasta, symbolizuje to, że światło zwycięża ciemność.

Również świece pamiątkowe, zapalane na znak pamięci o zmarłej osobie – chociaż są związane z utratą kogoś bliskiego i ze smutkiem – wyrażają symboliczne światło: „Dusza człowieka jest świecą Boga”, jak mówi Księga Przysłów.

Światła nie można zobaczyć, ale właśnie dzięki niemu widzimy to, co nas otacza. Światło jest w tradycji żydowskiej rozumiane również jako metafora Tory, ludzkiej duszy i micwy. Micwa to dobry uczynek, a każdy dobry uczynek to rozprzestrzenianie światła.

**MASZ PYTANIA?
POTRZEBUJESZ KONSULTACJI?
CHCESZ ZORGANIZOWAĆ WARSZTATY
DLA SWOICH UCZNIÓW I UCZENNIC?**

Skontaktuj się z Działem Edukacji Żydowskiego Muzeum Galicja:

Anna Wencel

e-mail: anna.wencel@galiciajewishmuseum.org

tel. 12 421 68 42

